

STICHTING *Ir. D.G. van Schaik*
BEHEER ONDERAARDE KALKSTEENGROEVEN

Uitnodiging voor de Groevedag 2004

Op zaterdag 25 september zal bij de Flesschenberg onze vijfde Groevedag gehouden worden voor alle "vrienden", vrijwilligers en sponsors van de stichting.

De traditie getrouw zal op die zaterdag, 25 september, een ondergrondse rondleiding plaats vinden. U treft in deze Steunpilaar een begeleidend artikel aan over de Flesschenberg. U kunt zich zo reeds "inlezen" in het karakter en de geschiedenis van de groeve. Mocht u helaas niet in de gelegenheid zijn onze Groevedag te bezoeken, dan kunt u op papier toch al een beetje meegenieten van deze bijzondere berg.

En natuurlijk is ook de Flesschenberg een bijzondere berg, maar dat geldt eigenlijk voor al onze groeven. Deze groeve onderscheidt zich van de andere door enkele mooie voorbeelden van roofofbouw. Dit brengt wel bepaalde stabiliteitsproblemen met zich mee, die in de groeve goed te zien zijn. Daarom zullen niet alleen Jan Laumen en Luck Walschot een rondleiding verzorgen, maar is ook aan de expert op het gebied van groevestabiliteit, dr. Roland Bekendam van GeoControl, gevraagd een rondleiding te verzorgen.

De groeve ligt in de privé-tuin van de eigenaar, de heer B. van Leeuwen. Wij zijn dan ook bijzonder verheugd dat de heer van Leeuwen alle medewerking verleent aan deze Groevedag.

Maar terug naar de uitnodiging:

Op zaterdag 25 september 2004 bent u allen van harte welkom bij de Flesschenberg. Een kaartje waar deze groeve te vinden is bijgevoegd op de volgende pagina. Parkeren in de buurt is wat lastig, u kunt op het terrein van Mergelbouwsteen Kleijnen, Bergweg 31 te Sibbe parkeren. Vanaf de parkeerplaats zullen enkele medewerkers u de weg naar de Flesschenberg wijzen.

De tijdsplanning:

- 14:30 - 15:00: Ontvangst bij de ingang van de Flesschenberg
- 15:00 - 17:00: Rondleiding
- 17:00: Einde Groevedag 2004.

In verband met de organisatie vragen wij u of u zich vooraf wilt aanmelden als u aan deze Groevedag wilt deelnemen. Dit kan op de volgende manieren:

- Schriftelijk door middel van een briefje naar het secretariaat: Postbus 2235, 6201 HA Maastricht
- Per fax naar 043-3672585
- Telefonisch bij de voorzitter: Joep Orbons 043-3618793
- E-mail: info@vanschaikstichting.nl

Wij hopen u op deze Groevedag op 25 september a.s. te mogen verwelkomen en u daarbij als dank voor uw steun het afgelopen jaar, deze bijzondere rondleiding te geven.

Het bestuur

Route Flesschenberg, Sibbe

Wat is gebeurd sinds vorige Steunpilaar?

Het jaar 2004 is een topjaar voor de stichting en ook een erg druk jaar. Het is te merken dat het aantal groeven en activiteiten groeit. Het bestuur werkt hard aan uitbreiding, zowel op bestuurlijk niveau, maar ook door meer werkzaamheden bij werkgroepjes onder te brengen en bestaande werkgroepen te vergroten. Gelukkig is het enthousiasme bij de groeveliefhebbers dermate hoog, dat we de meeste van de werkzaamheden nog aan kunnen.

In 2004 hebben we vier nieuwe groeven bij de stichting gekregen, een ongehoord succes. Elders in deze Steunpilaar krijgt u een volledig overzicht van de nieuwe groeven en tijdens de Groevedag van 25 september a.s. zult u zelfs in de gelegenheid zijn een van deze nieuwe groeven te bezoeken.

Ook is afgelopen juli Peter Jennekens benoemd als definitieve beheer van de Scheulderberg. Sinds de in beheername is Luck Walschot tijdelijk beheerder geweest maar Luck had aangegeven nog andere werkzaamheden te hebben. Aan de leden van de SOK is daarop gevraagd wie beheerder wilde worden en daarop is Peter Jennekens benoemd. Wij wensen Peter veel plezier met deze mooie groeve.

Voor 2004 en de komende jaren staat de veiligheid in de schijnwerpers. Daartoe hebben wij dr. Roland Bekendam van GeoControl uitgenodigd om voor onze beheerders en Technische Commissie een cursus te organiseren over stabiliteit in groeven. Het doel van deze cursus van twee avonden was de beheerders de meest recente kennis te geven over stabiliteit, herkennen van instabiele situaties, monitoring, etc, etc. De cursus bestond uit een avond theorie en een avond praktijk in de Scharnderberg, waar alle instabiliteitsfactoren goed zichtbaar zijn.

Roland Bekendam

De mergelgroeven zijn mede bekend om de overwinterende vleermuizen. In eerdere Steunpilaren is daar ook al regelmatig aandacht aan besteed. Bij de medewerkers van de Stichting is veel kennis over vleermuizen en vleermuisbescherming aanwezig. Toch bleek er soms een verschil van mening te zijn tussen de vleermuisbeschermers en de medewerkers van de stichting. Om dit op te lossen is er afgelopen voorjaar een open discussie geweest tussen alle partijen waarbij bleek dat het meningsverschil grotendeels bestond uit misverstanden en miscommunicaties. Dankzij deze discussie zijn er nu goede afspraken gemaakt en zal de samenwerking voor de toekomst alleen maar intensiever worden.

Het is niet alleen maar goed nieuws. Helaas hebben Fons Leunissen en Erik Lamkin aangegeven te stoppen met de redactie van de Steunpilaar. Reden daarvoor was een verschil van inzicht in hoe om te gaan met de redactie van de Steunpilaar. Het bestuur betreurt het dat Fons en Erik daarop besloten hebben met de redactie te stoppen. Wij danken hen voor het vele werk dat ze de afgelopen jaren verricht hebben voor de stichting. We zijn momenteel druk op zoek naar een of twee nieuwe redactieleden.

Het beheren van onze groeven houdt in dat er regelmatig allerhande werkzaamheden plaats vinden. Dit kunnen kleine werkzaamheden zijn zoals opruimacties, maar ook grotere werkzaamheden zoals restauraties van ingangen. Deze grotere werkzaamheden worden meestal in samenwerking met een aannemer of met Stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen) uit Roermond uitgevoerd. De werkzaamheden worden o.a. op onze website (www.vanschaikstichting.nl) aangekondigd. Iedereen die eens een dag lekker in een groeve wil werken, kan zich voor een velddag inschrijven. Dit jaar zijn tot nu toe drie grote werkzaamheden uitgevoerd. Elders in deze Steunpilaar treft u daarvan een verslag aan.

Zoals altijd hebben we ook de afgelopen tijd weer gasten in onze groeven gehad. In mei was een groep van "Landschapsbeheer Gelderland" op bezoek in de Scharnderberg. Voor deze mensen, die dagelijks bezig zijn met landschapsbeheer, waren de mergelgroeven een bijzonder landschap waar ze volop van genoten hebben. Ook ongewenste gasten hebben we weer gehad. In juni is in de Apostelgroeve ingebroken. Het slot bleek tijdens de inspectie simpelweg verdwenen. De beheerder, Ton Breuls, heeft een nieuw slot opge-

hangen en daarmee was het geregeld. Er zijn geen vernielingen in de groeve aangetroffen. Ook in de Heerderberg zijn regelmatig illegale bezoekers aangetroffen. Van studenten, die een avondje komen relaxen tot en met kunstenaar, die hun beitelkunsten op zwakke pilaren loslaten. Onverantwoord allemaal. Wij hopen dat dankzij het nieuwe hekwerk (zie elders in deze Steunpilaar) deze bezoeken minder worden en liefst geheel verdwijnen.

Als nieuwsgierigen graag de groeven willen bezoeken, hoeven ze maar met de beheerder contact op te nemen en een bezoek is altijd te regelen.

Afgelopen mei is een oude wens in vervulling gegaan, namelijk het organiseren van een Open Dag in een groeve of, zoals wij het liever noemen, een Dwaaldag. Elders in deze Steunpilaar treft u daarvan een verslag aan.

Als laatste willen wij u wijzen op onze altijd actuele website www.vanschaikstichting.nl. De nieuwtjes met mooie kleurenfoto's, die u per Steunpilaar twee maal per jaar ontvangt, kunt u op onze website direct lezen. Daarnaast staan allerhande mededelingen en andere wetenswaardigheden over de groeven op onze website.

Nieuwe groeven

Het jaar 2004 is een "spetterend jaar" geweest wat betreft de aanwinst van nieuwe groeven. Zoals u in de vorige Steunpilaar gelezen heeft, zijn er twee groeven bij gekomen, te weten de Heiberggroeve in Sibbe (Valkenburg) en de Scheuldergroeve in Scheulder (Margraten).

Het zijn beide kleine groeven, die mooie en interessante zaken te tonen hebben.

Heiberggroeve

Sinds het verschijnen van de vorige Steunpilaar zijn er nog twee nieuwe groeven bijgekomen. En niet de minste: de Flesschenberg (waar op 25 september de jaarlijkse Groevedag zal plaats vinden) en groeve de Keel.

De twee groeven zijn, zeker in vergelijking met onze eerdere aanwinsten dit jaar, groot van oppervlakte. De Flesschenberg is een grote groeve in het dorp Sibbe (Valkenburg), waarover u in deze Steunpilaar een artikel aantreft. Dat wij deze groeve in beheer hebben gekregen is grotendeels te danken aan de inzet van Jan Laumen en Luck Walschot, die recentelijk een hele studie gedaan hebben naar de geschiedenis van deze groeve. Zij hebben de eigenaar, de heer van Leeuwen, weten te overtuigen dat de mensen van de van Schaïkstichting zich op een goede manier inzetten voor de groeve. Jan Laumen is daarom dan ook door het bestuur gevraagd de beheerder van deze groeve te zijn.

Groeve de Keel is een aanwinst waar wij bijzonder trots op zijn. De ingang ligt langs het Albertkanaal tussen Kanne en Vroenhoven. Dit is een groeve met superlatieven. Het is verreweg de grootste groeve die we nu in beheer hebben, met in totaal 6.2 kilometer aan gangenlengte. Daarnaast is het de groeve

Flesschenberg

met de hoogste gangen, want sommige zijn meer dan 8 meter hoog. Een groeve met twee verdiepingen hadden we al, maar deze Keel heeft zelfs drie verdiepingen en een vierde tussenverdieping en dat is zeer uitzonderlijk in ons mergelland. Wat de groeve nog extra bijzonder maakt is dat de ingangen en ongeveer de helft van de gangen op Belgisch grondgebied liggen en de andere helft op Nederlands grondgebied. Kortom, het is onze eerste groeve in België. Het bestuur is er dan ook heel erg trots op dat we deze groeve in beheer hebben mogen nemen van het Belgische "Dienst voor de Scheepvaart". En dit is alles mogelijk geweest dankzij de bemiddeling en contacten van Ton Breuls, die dan ook de tijdelijk beheerder van deze groeve zal worden. Nog een bijzonder feit bij deze groeve is dat Ton Breuls recentelijk afscheid heeft genomen als voorzitter van de SOK en bij zijn afscheid deze groeve als een soort cadeau op een presenteerblad aan de stichting en de SOK leden heeft aangeboden. Het bestuur van de stichting dankt Ton dan ook voor dit zeer bijzondere cadeau.

Buiten deze vier nieuwe groeven is ook de Heerderberg nu formeel in beheer genomen. Tot nu toe voerde de stichting slechts toezicht over deze groeve, maar vanaf afgelopen juli is ook deze groeve gehuurd van de eigenaresse.

Groeve de Keel

Werkzaamheden bij de groeven

De laatste paar maanden zijn vier grote werkzaamheden uitgevoerd bij onze groeven.

Werkzaamheden aan de Gewandgroeven 17 april 2004

De van Schaïkstichting heeft er weer een groeve in beheer, of beter gezegd : 2 groefjes. De officiële benaming is: Gewandgroeve 1 en Gewandgroeve 2, maar misschien is het makkelijker om te spreken over Gewand-boven en Gewand-onder.

Het doel van deze werkdag was het verbeteren en beveiligen van het terrein, want dat moest echt gebeuren om aan de normen van de van Schaïkstichting te voldoen.

Na een oproep in de SokInfo om voldoende vrijwilligers op te trommelen, om "eventjes" dit varkentje te wassen, meldde zich een forse groep workaholics.....

Rik Bastiaens, Han Bochman, Jaap Brandsma, Nol Eliens, Hub Geurts, Rob Heckers, Norbert Hensing, Olav Hensing, Martin Hoogerwerf, Philippe Meijers, Joep, Jeffrey en Michelle Orbons, Wil en Carla Ramakers, Jan-Paul van der Pas, Cham Peters, John Vincken, Henk van Vliet en Marcel Weiland

Zaterdagmorgen 17 april om 10 uur.

Pluvius had kennelijk een dagje vrij en dat konden we die dag goed gebruiken, omdat het grootste deel van ons werk zich afspeelde op het hellende vlak. Zodoende hebben we niet kunnen genieten van al dan niet onvrijwillige glijpartijen.

We wachtten even op de parkeerplaats aan de IJzerenkoeweg en om kwart over negen was iedereen aanwezig. De technische commissie arriveerde met groot materiaal en reed met de aanhanger met materieel tot zo dicht mogelijk bij de groeve. Gewone stervelingen gingen te voet en omdat Joep ons valselijk had voorgespiegeld dat het "maar" tien minuten lopen was, zijn we daar duidelijk met z'n allen ingetuind. Goed, na ongeveer twintig minuten was iedereen bovenaan bij de beide groefjes in het Biebos aanwezig. Joep had een werkindeling gemaakt, waarschijnlijk gerelateerd aan de handigheid van de vrijwilligers, zodat het meteen duidelijk was dat hier niets van klopte! Hub viel de grote eer te beurt om als kersverse beheerder ons een kijkje te laten nemen in het groefje... Een langdurige rondleiding zat er niet in gezien de afmetingen. Het zijn namelijk maar twee gangen van ongeveer 25 meter lang.

Aan het werk.

Opruimploegen verwijderden allerhande onrechtmatigheden en zaagden gevaarlijk uitziende takken van de bomen. Jaap Brandsma zaagde met suïcidale neigingen een vette tak af van een honderdjarige Eik. Gelukkig is alles goed gegaan. De palen van de omheining moesten vervangen worden. De nieuwe palen waren door de vriendelijke huismeester van het naburige klooster tot zo kort mogelijk bij de groeve gebracht. Dit was echter nog altijd een stuk klimmen door het bos. Niet zozeer vanwege de werkverschaffing lagen de palen, die nodig waren voor de afrastering, beneden in het dal! Die lopen normaal gezien niet vanzelf tegen de berg op. Een estafette van "sterke mannen" loste dit probleem op,

begeleid met het nodige fluit- en piepwerk van de longetjes! De palenploeg hield zich onledig bezig met een "handaangedreven" grondboor in een werktempo, dat het leek of ze naar olie aan het boren waren. Zodra de gaten klaar waren, werden de nieuwe palen geplaatst en het gaaswerk er weer tegenaan vastgespijkerd. Onderaan de berghelling snorde het "stroommachientje" van onze onvolprezen technische commissie. Een spijl van het hekwerk was door lieden van laag allooï doorgezaagd en werd door John, Olav en Philippe vakkundig hersteld.

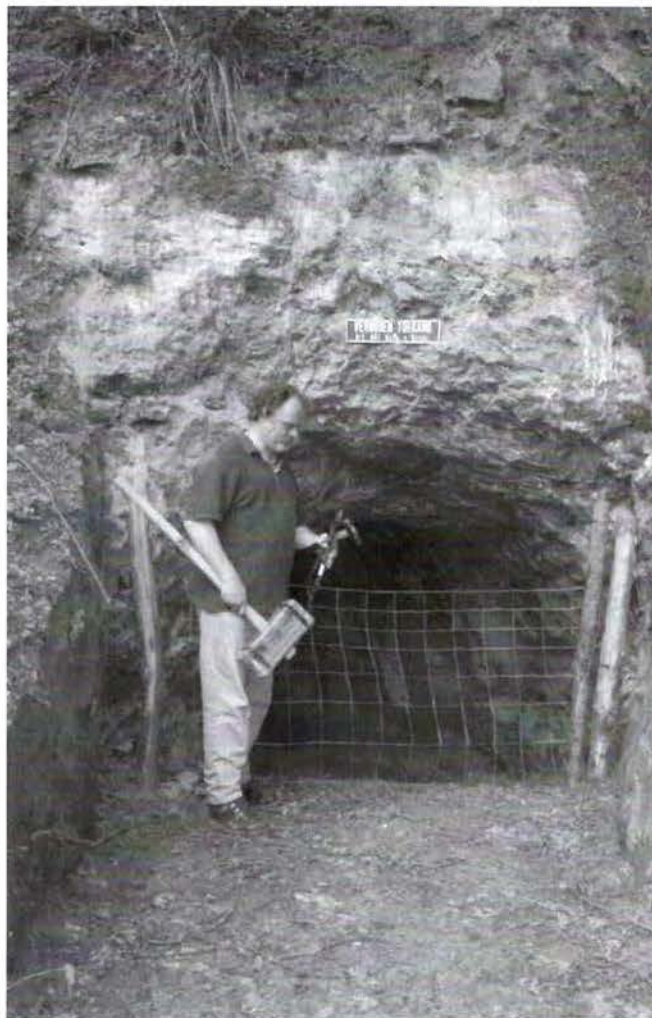

Joep en ondergetekende leek het wel aardig om van binnen uit de groeve, terwijl het laswerk in volle hevigheid losbarstte, wat foto's en filmpjes te schieten. Maar de groeve is niet zo groot en vulde zich snel met kwalijke dampen! Je moet er wat voor over hebben! Tja, de catering..... Carla en Wil : chapeau ! Meer dan voldoende om de werklieden een dag of drie zonder tussenkomst van de vakbond tevreden te stellen. Het gevaar van een catering op dit hoge niveau is, dat bij de eerst volgende werkzaamheden aan een groeve, waarschijnlijk alle Sokleden zich aandienen. Niet voor de werkzaamheden, maar voor de catering ! Het palenzetten vorderde en Cham hanteerde de houten hamer met een souplesse, die een deelnemer aan de "kop van Jut" niet zou misstaan. Jong geweld tussen de 50-plus-sers. Maar ook de "oudjes" deden het nog goed! Han heeft zeker drie maal gezegd "Ik doe niets meer!", maar het bleef bij zeggen! Inmiddels was de spijl gelast, het terrein opgeruimd en de afrastering klaar. Nog een extra afrastering werd net boven de "afgrond" voor de groeve geplaatst, tegen eventuele lieden, die de omheining als onnodig beschouwen. Het was half zes wanneer we de hamer en al het gereedschap er bij neer gooiden. Nog even naleuteren en we keken weer terug op een vermoeide (50+), maar hartstikke gezellige dag. De van Schaikstichting mag zich gelukkig prijzen met zo'n stel vrijwilligers ! Volgende keer WEER !

Marcel Weiland

Scheuldergroeve:

De Scheuldergroeve in de Duustergrub bij Scheulder, Margraten, is een kleine groeve die sinds begin dit jaar bij de stichting in beheer is. De twee ingangen waren grotendeels met grond dicht gestroomd en leken meer op een vossenhol dan op een toegang tot een mergelgroeve. Er achter lag echter een kleine, maar mooie groeve verscholen.

wordt anderzijds ondersteund door onze eigen Technische Commissie, die het metalen hekwerk zal aanleveren. In de volgende Steunpilaar zal een uitgebreid fotoverslag komen van deze werkzaamheden.

Luck Walschot

De groeve is dan ook nauwelijks toegankelijk. In de afgelopen maanden is in samenwerking met stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen) uit Roermond hard gewerkt aan het uitgraven van de beide ingangen en het plaatsen van degelijke poorten. Het op manshoogte uitgraven moest vanwege natuurbeschermingswetgeving allemaal met de hand gebeuren, maar heeft geresulteerd in twee mooie ingangen die, zoals vroeger, een prima toegang tot de groeve geven. Na deze graafwerkzaamheden zal in beide ingangen een hekwerk geplaatst worden. Dit gebeurt enerzijds door een gespecialiseerd mergelbedrijf (de firma Rouwet) en

Heerderberg:

De Heerderberg, gelegen achter Huize Sint Joseph in Cadier en Keer, is reeds langer bij de stichting in beheer, maar, maar de werkzaamheden beperkten zich tot nu toe tot het slechts toezicht houden. De Heerderberg is een groeve met vele ingangen, die technisch niet of nauwelijks af te sluiten zijn. Ze zijn daarbij ook nog eens zo mooi landschappelijk gelegen, dat een afsluiting met poorten en/of betonnen muren een afbreuk van het landschap zou betekenen. De groeve werd regelmatig bezocht door illegale bezoekers, die er allerlei spannende avonturen uithaalden. Maar de groeve is extreem instabiel, er is sprake van een reëel instortingsgevaar. Daarom waren alle betrokkenen er over eens dat de enige goede manier van afsluiten het plaatsen van een hekwerk rondom het terrein was. Het afgelopen jaar is daarom in druk overleg met de eigenaresse, mevr J. de Goede, de stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen), de mensen van de van Schaïkstichting, Staatstoezicht op de Mijnen en nog andere betrokkenen bij het gebied, een beveiligingsplan opgesteld en uitgevoerd. Dit plan heeft geresulteerd in de plaatsing rondom het hele gebied van een hekwerk van 2.2 meter hoog met 3 lijnen prikkeldraad bovenover. Er zijn enkele goede poorten in het hekwerk aange-

bracht, zodat het terrein met sleutels betreden kan worden. Het hekwerk is zo geplaatst, dat van binnenuit het hekwerk geïnspecteerd en eventueel gerepareerd kan worden. In het hekwerk zijn op twee verscholen locaties doorgangen voor reeën gemaakt. Zo kunnen deze en andere dieren toch

ongestoord het bosgebied in en uit. Henk Ramakers is namens de stichting de beheerder voor deze Heerderberg en zal de inspectie van het hekwerk op zich nemen. In het komende najaar zal door het IKL aan de buitenkant van het hekwerk een 10 meter brede groenzone aangeplant worden in een menging van meidoorn, sleedoorn en ander "prikkelplanten".

Plaatsen palen.

Doorgang voor reeën.

Deze “prikkelzone” moet voorkomen dat potentiële indringers het hekwerk kunnen bereiken. Het hekwerk staat zo geplaatst dat het tegen de bosrand aan staat. Met de groenzone ervoor zal er een natuurlijke geleidelijke overgang van de weilanden naar het bos ontstaan waarbij het hekwerk in de loop der jaren geheel in het groen verdwijnt. Inmiddels staat

het hekwerk er enkele weken en er is nog geen inbraak in het hekwerk geweest. Mocht dit toch gebeuren, dan heeft Henk Ramakers een reparatieset klaar liggen en zullen eventuele gaten binnen 24 uur na constatering weer gedicht zijn.

Henk Ramakers

Veiliger maken Koeleboschgroeve

Naar de mening van velen is de Koeleboschgroeve één van de meest aantrekkelijkste groeven van de Stichting Ir. D.C. van Schaik. Zowel qua onderaards landschap, als qua opschriften en vleermuizen. Het is zelfs de meest vleermuisdichte groeve van de hele streek (circa 600 vleermuizen op een oppervlak van 150 x 180 m.). Echter, zelfs de vleermuizen mochten niet meer geteld worden afgelopen winter! De groeve was te gevaarlijk geworden..... Hoewel over de reële risico's wel verschillend gedacht wordt, was het intussen toch maar een feit dat, sinds wij de groeve in beheer hebben (1980), er op negen plaatsen delen van het plafond omlaag gekomen waren. In vergelijking met andere onderaardse groeven is dat bepaald véél. Het deed

vermoeden dat grote delen van de groeve dit risico in zich droegen en leidde vorig jaar tot een absolute bezoekers-stop. De firma Mergelbouwsteen te Sibbe werd verzocht om de plafonds te controleren en deskundige Dr. Roland Bekendam van GeoControl uit Maastricht werd verzocht de pilaarstabiliteit te onderzoeken. De pilaarstabiliteit lijkt mee te vallen, maar de plafonds in 80% van de groeve blijken los tot zeer los te hangen. Een proefsessie van Mergelbouwsteen P. Kleijnen om te zien met welk materiaal in welke tijd plafonds adequaat en veilig afgestoken kunnen worden, heeft inmiddels plaatsgevonden en mét succes. Een tenger en wendbaar graafmachine kon met een ver vooruitgestoken arm, waarop een brede beitel gemonteerd, in een redelijk

tempo en met weinig risico voor de operator, losse plafonds afsteken. Het gaat meestal om enkele decimeters dikke platen die, door zich erboven bevindende fossielgruislagen zonder veel samenhang, zijn doorgezakt en dreigen af te vallen op een onbekend moment. Mits er voldoende geld gevonden wordt zal nu de hele groeve in drie weken tijd worden aangepakt zodat niemand meer hoeft te vrezen voor

deze plotseling afvallende plafonds. Uiteindelijk doel is om deze bijzondere en aantrekkelijke onderaardse kalksteengroeve weer te openen voor vleermuistellers, andere onderzoekers en educatieve rondleidingen. Immers, ons motto is: een groeve waar je niet in kunt is géén groeve.

Ed de Grood, beheerder

Op zoek naar vermisten in de Roothergroeve!

In mei waren ervaren honden van de reddingshonden werkgroep Zeeland (RHWZ) actief in één van de Limburgse onderaardse groeves nabij Maastricht. Dit keer de Roothergroeve. Wat redden zij, vraagt u zich misschien af? Tja eigenlijk is het een totaal verkeerd gekozen woord: reddingshonden! Meestal redden ze niets meer, maar vinden ze vermiste personen op vlaktes in/onder water, sneeuw of puin. Men zou ze misschien beter vindhonden kunnen noemen. Ditmaal dus op zoek naar vermisten in een onderaardse kalksteengroeve. Geleiders met ervaren inzetbare honden, die na eerder opgedane ervaringen in de onderaardse catacomben nog professioneler worden. Al eerder bleek dat deze honden snel en efficiënt te werk gaan in onderaardse gewelven, waar er veel meer van in Nederland aanwezig zijn dan menig mens denkt. Het is voor ons als mens aanzienlijk moeilijker om die donkere gangen, verdiepingen en ontoegankelijke ruimtes te doorlopen en af te zoeken. U begrijpt wel hoeveel kostbare uren beheerders kwijt zijn met het op zoek gaan naar kwijt gelopen bezoekers. Kostbare tijd van de beheerders en gidsen, maar ook waardevolle tijd die mensenlevens kan kosten. De honden en geleiders van de RHWZ hebben al vele malen in verschillen-

Geleider met hond op zoek.

de groeven gezocht en dat is duidelijk merkbaar. De zekerheid en het vertrouwen waarmee geleiders en honden in alle rust werkten, ontlokte voorzitter Joep Orbons van Stichting ir. D.C. van Schaik, een compliment. De meeste mensen voelen zich onzeker in deze wereld vol duisternis met die typische atmosfeer van omringend mergel. De van Schaikstichting is verantwoordelijk voor alles dat met beheer, veiligheid, restauratie, etc. te maken heeft van Onderaardse Kalksteengroeven en valt onder het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, de moederorganisatie. De contacten met de mensen van deze Limburgse stichting worden dan ook zeer gewaardeerd en gekoesterd door de RHWZ. Want oefenen in groeven waar kun je dat? "Hrotten eh mu thuis nie, niewaer?" De honden hebben geen sprankje licht nodig, maar volgen hun neus. Geleiders zijn onder andere voorzien van een uitstekend zaklicht met vele branduren, goed gekleed en professioneel uitgerust. Geleider en hond vormen samen een team en gaan ervoor om vermisten te vinden. Indrukwekkend om te zien. De mens is hier grotendeels afhankelijk van het speciale reukvermogen van het dier. Als de hond geen geur in zijn neus krijgt van de zoekgeraakte persoon, wordt er niet

John Hageman, beheerder Roothergroeve

gevonden. Dan mag je als geleider wel over de vermiste struikelen want jij als mens begint niet veel zonder getrainde hond in een groeve. Hoe werkt het nu, dat zoeken van deze gespecialiseerde dieren? De hond krijgt het commando “zoek” en gaat meteen enthousiast aan de slag met zijn neus. Voordat een hond zover is, is er een hele trainingsbouw vooraf gegaan. Temperatuur, luchtvochtigheid, luchtstromen, stilte het heeft geen enkel effect op het eindresultaat. Ze vinden! Snel en accuraat. Oriënteren in deze onderaardse gebieden is het moeilijkste wat er is voor geleiders. Het lijkt er allemaal op elkaar, ver kijken lukt niet, dus een goede kaart, een ervaren gids of beheerder zijn onontbeerlijk. De opzet van de zoekactie was ditmaal anders dan in voorgaande situaties zoals bijvoorbeeld in de St. Josephgroeve en de Apostelgroeve. Er was een zo reëel mogelijke vermissing in scène gezet. Dus bij aankomst geen verkenningsronde door de groeve. Nee, briefing, plattegronden bekijken, groepen indelen, gebiedsindeling maken en aan het werk. Op basis van ervaring zijn de eerste reddingsteams meteen links langs de wanden gestart om rechts weer terug te komen. Dat is doorgaans de route die kwijt lopende mensen

in groeves kiezen. Honden werkten zij aan zij en met fantastisch resultaat. Geweldig om te ervaren, vier vermisten in de Roothergroeve binnen twintig minuten door de combinaties gelokaliseerd. Het geeft degene die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de groeven een gerust gevoel te weten dat de reddingshonden zo efficiënt hun werk doen. Hopelijk is de inzet van de reddingsteams nooit nodig, maar in geval van nood is het goed te weten dat er een beroep gedaan kan worden op ervaren combinaties en komen de Zeeuwen graag naar Limburg. Hartelijk dank John Hageman, beheerder van de Roothergroeve en initiator van deze inzet oefening, Joep en Jeffrey, Peter en Ger.

Olga Franse Reddingshonden Werkgroep Zeeland, (RHWZ), www.rhwz.nl
Foto's RHWZ.

Succesvolle dwaaldag Roothergroeve.

Zondag 20 juni stond de toegangspoort van de Roothergroeve wagenwijd open voor de geïnteresseerde bezoeker. Een kaartje kopen was niet nodig, want er was geen gids. Zelf rondlopen, dat was het motto. En dat hebben we geweten! Van 09.45 tot 17.00 uur was het file-lopen bij de entree. Honderden passeerden de inschrijftafel, in totaal 536 personen. Onze doelgroep schitterde door aanwezigheid: veel ouders met jonge kinderen. Maar ook mensen, die emotionele banden met de groeve hadden, zoals oud-werknemers, of kinderen van, of buurtgenoten die nu eindelijk eens het “binnenwerk” wilden zien. De reacties van de mensen waren hartverwarmend: prima initiatief, vaker doen, we komen zeker terug, fijne herinneringen kwamen boven.....

“..... zijn nog vele jeugdijaren naar boven gekomen.”

“Heel leuk en interessant om te wandelen en te slenteren en de eigen weg te zoeken.”

“Eindelijk mogen we zelf alleen door de grotten dwalen. De sfeer opsnuiven zonder bang te zijn om te verdwalen. Een wens die eindelijk in vervulling is gegaan.”

“Ik woon al 39 jaar om de hoek en dit is de eerste keer.....”

“Heel leuk, vooral doordat het niet overgeorganiseerd is. Voor herhaling vatbaar.”

Een woord van dank aan alle SOKkers die met een oranje hesje getooid als vraagbaak en praatpaal de toch vaker onwennige passanten te woord stonden. Met name nr. 11, Ger Beckers, promootte de vleermuis met een zo succesvol ongekend fanatisme, dat men ze eenvoudigweg zag vliegen terwijl notabene geen enkele vleermuis te zien was. Klasse! Ger Wishaupt en Henk Ramakers waren niet stuk te krijgen, evenals good old Jacques Maes. Gelukkig kre

gen ze “binnen” vaker hulp van bezoekende SOKkers, die zich spontaan in een hesje hulden. Buiten kwamen Joep Orbons, Wilfred Schoenmakers en Hub Geurts handen en woorden tekort om belangstellenden van SOK / Van Schaïkstichtinginfo te voorzien. Het Van Schaïk-SOKcollectief functioneerde maximaal. De lange dag vloog voorbij. Geen enkele wanklank of probleem. Alleen maar positieve reacties en superlatieven.....

Puikereclame voor onze studiegroep en de Stichting. De bezoekers hebben zich keurig aan de voorschriften uit de ter hand gestelde folder gehouden. Toen wij na afloop gezamenlijk de groeve “uitkamen” troffen we geen afval en verdwaalde personen aan. Met dank aan de medewerkers, Ger Beckers, Hub Geurts, Ger Goessens, John en Cyril Hageman, Rob Heckers, Peter Jennekens, Jacques Maes, Joep Orbons, Carla Ramaekers, Henk Ramakers, Wilfred Schoenmakers, Henk van Vliet, Marcel en Jola Weiland, Ger Wishaupt.

Peter Jennekens, coördinator rondleidingen
John Hageman, groevebeheerder.

Nieuws van de Technische Commissie.

Omdat er de laatste twee jaar meer groeven bij gekomen zijn, kwam ook meer druk op de vrijwilligers van de technische Commissie. Daarnaast was behoefte aan een of twee mensen bij de Technische Commissie, die bouwkundige ervaring hebben. Er is gezocht en gevonden: de laatste maanden is de Technische Commissie een heel deel aantal handige handen rijker geworden. Geïnteresseerden in de technische kant van de van Schaik stichting hebben we gevonden in:

- John Vincken, bouwkundig
- Marco Sliker, bouwkundig
- Philippe Meijers, lasspecialist
- Marc Koch, elektrisch

Hiermee bestaat de Technische commissie uit in totaal 9 personen, die nu dus alles van bouwkunde, lassen, constructie en elektriciteit afweten en daarnaast ook nog alles van mergelgroeven weten. De perfecte combinatie voor een technisch team.

Hoewel de Technische Commissie nu een aardige omvang heeft, is iedereen altijd van harte welkom,

Olav Hensing, Coördinator Technische Commissie.

Flesschenberg

In de afgelopen vijftien jaar bezochten Jan Laumen en de schrijver van dit artikel meerdere malen deze groeve. Tijdens de bezoeken werden vele gegevens verzameld, uitgewerkt en tenslotte gebundeld in een artikel dat onlangs is verschenen in 't Ondergrondse deel 7. Dit artikel is een samenvatting van deze inventarisatie. De ingang van de groeve ligt tegenwoordig verscholen achter de bebouwing, onzichtbaar vanaf de weg. Een tiental jaren geleden was dat nog anders, toen kon men de negen meter hoge ingang vanaf de Bergstraat zien liggen. Waaraan de groeve zijn naam dankt is nog niet duidelijk. Mogelijk is de naam afgeleid van de vorm van de ingang die van een afstand veel gelijkenis vertoont met een 18e eeuwse fles.

De ontginning.

De groeve is volledig ontgonnen met stootbeitels en zagen; de karakteristieke halfronde slagsporen van de slagbeitels zijn nergens aangetroffen. De breekwijze met stootbeitels, een techniek die omstreeks 1750 in het mergelland zijn intrede deed en meer en meer werd toegepast, stemt overeen met de oudst gevonden data in de Flesschenberg. Het oudste jaartal (1745) is jammer genoeg enkele jaren geleden achter opvullingen verdwenen. De oudste nog zichtbare data dateren van rond 1760. De graet en vele opschriften met betrekking tot de Tweede Wereld Oorlog, evenals het oudste opschrift, mogen als verloren worden beschouwd. Gelukkig hebben we van de meeste opschriften een vijftiental jaren geleden dia's gemaakt. Het is jammer dat de "voormalige" graet, die vanuit de groeve is aangelegd, niet meer

zichtbaar en niet meer toegankelijk is. Het centraal gedeelte is iets ouder (1760) en door roofofbouw, die nog rond 1946 heeft plaatsgevonden, ernstig verzwakt. Hier zou nodig gestabiliseerd moeten worden om een mogelijke instorting te voorkomen. Ongetwijfeld zijn vele oude opschriften ten tijde van de roofofbouw verdwenen. Het stabiele rechtergedeelte van de groeve, waar we dezelfde namen van blokbrekers tegenkomen als in het oudste gedeelte, is ontgonnen in 1780 en 1781. Hier kan men zeer

uitzonderlijk het vorderen van de werkzaamheden aan de hand van de authentieke opschriften per week volgen. Er is weinig of geen roofbouw. Op verschillende plaatsen in deze gang zijn in een latere fase nog proefgangetjes gemaakt die alle vanwege de vele aardpijpen werden gestaakt.

Het Laadperron.

Halverwege de hoofdgang rechts vindt men een uniek te noemen laadperron, dat nog gedeeltelijk met puin is gevuld en binnenkort zal worden leeggemaakt. Meerdere gangen en nissen zijn opgevuld en afgesloten met de voor deze streek typerende knabbenmuurtjes. Het linkergedeelte is over het algemeen stabiel te noemen. Op een enkele plaats zouden wakken moeten worden afgestoken om spontaan afvallen te voorkomen. In de zalen dient men het plafond te ondersteunen, vooral bij de kleine pilaren. In de groeve hingen ten tijde van de inventarisatie relatief gezien zeer veel vleermuizen

Champignonkweek.

De groeve heeft ook gediend als champignonkweekerij. Volgens meerdere opschriften in de groeve werden tussen 1949 en 1951 champignons gekweekt. Van latere datum zijn geen gegevens te vinden met betrekking tot semi-professionele champignonkweek.

Schuilplaatsen.

Er zijn vele opschriften terug te vinden van personen, die de groeve tijdens oorlogen rond 1795 gebruikten als schuilplaats. Uit deze periode stamt het opschrift "den 25 meert 1795 Franse oorlog in de jaaren 1794 en 1795". Ook later, in de oorlog van 1940-1945, werd de grot weer gebruikt om te schuilen. Toen zat o.a. de familie Rouwet tijdens de laatste oorlogsdagen in de grotkelder en schreef haar bevindingen op de wand: "J. Rouwet en

Familie Bevrijd door Amerikaanse troepen van de Duitsers 12-9-1944". Er zijn weinig groeven bekend waar de wanden, op de wijze als we ze hier aantreffen, verschoond zijn gebleven van hedendaagse graffiti. Dit is zeker te danken aan de beschermde ligging achter de huizen op privé-terrein. De groeve verdient zonder twijfel gestabiliseerd te worden en behouden te blijven.

L.Walschot

Bij deze willen we de heer. B.van Leeuwen en zijn familie nogmaals bedanken voor de spontane medewerking die we bij elk bezoek mochten ontvangen.

Vrienden van de stichting ir. D.C van Schaik

De onderstaande lijst bevat de namen van de Vrienden van de Van Schaikstichting die aangegeven hebben geen bezwaar te hebben openbaar genoemd te worden als donateur van de stichting. Als u ook als Vriend van de Stichting in deze lijst opgenomen wilt worden, voldoet een berichtje aan het secretariaat.

Dhr. W. Amory, MAASTRICHT.
Dhr. A.A.H. Barten, GELLIK. België
Dhr. H.J.M. Beaumont, MAASTRICHT.
Dhr. R.P. Beaumont, MAASTRICHT.
Dhr. J.J. Beckers, EIJSDEN.
Dhr. drs. G.J. Beijer, LANAKEN. België
Dhr. H. Blaauw, MALDEN
Mvr. J. Blijham- Pama, ZEIST.
Dhr. J.L.P. Bovy, MAASTRICHT.
Dhr. P.J. Brand, ECKELRADE.
Dhr. R.D. Carriere,
Mvr. Th.J. Carriere - van Schaik, LEIDERDORP
Mvr. drs. M.L.M. Ceha, ROSENDAAAL.
Mvr. TH.G.M. Colen-Beijer, MOERGESTEL.
Bouwbedrijf Coppes BV., Dhr. H.N. Degens, VALKENBURG AAN DE GEUL
Cave Cadier, Dhr. R. Dreessen, CADIER EN KEER
Mvr. M.E.TH. Estourgie-Beijer, LANAKEN. België
Dhr. P.H.J. Franssen, GULPEN.
Dhr. H.H.N. Geurts, VALKENBURG AAN DE GEUL.
Venduehuis Dickhaut, Mvr. J. de Goede, MAASTRICHT.
Dhr. J.H. Gorissen, MAASTRICHT.
Dhr. A.H.G.L. Hameleers, MAASTRICHT.
Dhr. E.H.C.E. Honee, MEERSSEN.
Stichting Jezuïetenberg, Dhr. drs. B.G.M. Houben, MAASTRICHT.
Dhr. H.S. Hovens, MAASTRICHT.
Pandrim Heerlen B.V.,
Dhr. Mr. P.CH.M. Huijsmans, CLERMONT. Frankrijk
Dhr. H.G.A. Koene, MAASTRICHT.
Dhr. P.M.B.L. Koene, MAASTRICHT.
Dhr. J.T.F.M. Krekel, GELEEN.
Dhr. E.H.J.R. Lamkin, MAASTRICHT
Mvr. L.M.J. Lamkin- Colson, MAASTRICHT.
Dhr. G.H.V. van Lijf, MAASTRICHT.
Dhr. J.M.G. Maes, MAASTRICHT.
Dhr. J.A.M. van der Meer, MAASTRICHT.
Dhr. S.E. Minis, MAASTRICHT.

Dhr. H.H. Mooren, BERGEN OP ZOOM.
Gilde van de Berregmennekes, Dhr. W.E.M.G. Nelissen, MAASTRICHT.
Apotheek Ten Horn, Dhr. R.F.J.M. Oostwegel, MAASTRICHT.
Chateau Sint Gerlach Hotel, Dhr. C. Oostwegel, VALKENBURG AAN DE GEUL.
Dhr. H. Oppenhuis de Jong, HAARLEM.
Dhr. drs. P.M. Orbons, GRONSVELD.
Dhr. J. Peumans, RIEMST. België
Dhr. G.F.F.M. Pieters, MILSBEEK.
ENCI Maastricht BV., Dhr. M. Poesen, MAASTRICHT.
Dhr. J. Popma, DELFT.
ASP Adventure B.V., Dhr. R. Remeiers, VALKENBURG A/D GEUL.
Dhr. P. Rodenburg, MAASTRICHT. RO Groep,
Dhr. ir. F.A.A.M. Roosen, MAASTRICHT.
Dhr. dr. ir. E.P.M. Rousseau, MAASTRICHT.
ESP Erik Sauter Partenaire b.v., Dhr. E.J.P.M. Sauter, NEERHAREN. België
Dhr. ing. W.C.L. van Schaik, GELDROP.
Dhr. L. Schoenmakers, MAASTRICHT.
Dhr. B.G.J.J. Snelder, MAASTRICHT.
Dhr. L.S.J.M. Spronck, MAASTRICHT.
Rederij Stiphout/Festivillage, Dhr. C.B.C.A. van Stiphout, MAASTRICHT.
Dhr. drs. H.W. de Swart, LEIDEN.
Dhr. I. Thys, RIEMST. België
Dhr. F.B. Vandehoek, MAASTRICHT.
Dhr. dr. A.M. Voûte, SOEST
Dhr. drs. A.P. Witlox, MAASTRICHT.

Vanaf € 25 per jaar kunt u ook donateur van de stichting worden. U krijgt jaarlijks een uitnodiging voor de Groevedag waar u het werk van de stichting kunt aanschouwen. Daarnaast wordt u twee maal per jaar door middel van de nieuwsbrief "Steunpilaar" op de hoogte gehouden van het wel en wee van de stichting. Een briefje naar ons secretariaat op Postbus 2235, 6201 HA Maastricht volstaat.

Wij danken iedereen die met zijn of haar financiële bijdrage de Stichting ir. D.C. van Schaik steunt in haar activiteiten.

Medewerkers betrokken bij de stichting

Bestuur:

- Joep Orbons: voorzitter
- Desiree Schoenmakers: secretaris
- Pierre Hardy: penningmeester
- Wilfred Schoenmakers: bestuurslid

Comité van Aanbeveling:

- G. Beijer: voorzitter
- C. Oostwegel
- G. van Lijf
- S. Sleijpen

Groevebeheerders:

- Apostelgroeve: Ton Breuls
- Fallenberg: Valère Ceulen
- Flesschenberg: Jan Laumen
- Gewandgroeve Hub Geurts
- Heiberggroeve Hub Geurts
- Heerderberg: Henk Ramakers
- Houbensbergske: Erik Honée
- Keldertjes Slavante: Wilfried Schoenmakers (tijdelijk)
- Keel: Ton Breuls: (tijdelijk)
- Koeleboschgroeve: Ed de Grood
- Nieuwe Groeve achter St. Joseph: Han Bochman
- Roothergroeve: John Hageman
- Scharnderberg: John Knubben
- Scheulderberg: Peter Jennekens
- Theunisgroeve: Giel Bindels

Technische Commissie:

- Olav Hensing: coördinator
- Han Bochman
- Norbert Hensing
- Cham Peters
- Jo Pantekoek
- Mark Koch

- Philippe Meijers
- Marco Sliker
- John Vincken

Coördinator rondleidingen:

- Peter Jennekens

Medewerkers:

- Wil Ramaekers
- Carla Ramaekers

Redactie:

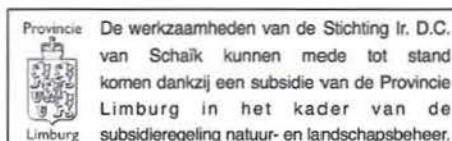
- Joep Orbons
- Rob Heckers
- Tekstuele correctie: Ton Breuls

Adviseurs:

- Ed de Grood: juridische zaken
- Roland Bekendam: mijnbouwkundige zaken

Referentieraad:

- K. Huntjens
- D. de Graaf
- R. Brandt
- J. Felder
- S. van der Leeuw
- A. Voûte
- W. van Schaik

Colofon

Redactie: Joep Orbons
Lay-out: Rob Heckers
Druk: Stereo+Grafia, Maastricht
Redactieadres: Stichting ir. D.C. van Schaik
Postbus 2235
6201 HA Maastricht
e-mail: info@vanschaikstichting.nl
Web-site: www.vanschaikstichting.nl
Bankrekening: SNS Bank Maastricht 92.98.12.034
KBC Bank Vroenhoven: 745-0030689-09
Kamer van Koophandel voor Zuid Limburg: 14056739

*De Steunpilaar van de Van Schaikstichting verschijnt twee maal per jaar, in april en in augustus.
De Van Schaikstichting is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en werkt nauw samen met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeve.*